

4. účetní rozvahou za rok 1939, 1940 a 1941, jakož i účetní rozvahou, kterou sestavil předseda představenstva při jeho návrhu na kapitálovou úpravu a

5. u akciových společností srovnávacím zněním dosud platných ustanovení stanov a měněných ustanovení stanov v důsledku kapitálové úpravy.

Nerozhodne-li ministerstvo hospodářství a práce o takto řádně instruuované žádosti do dvou měsíců po jejím podání, dlužno pokládati potřebné potvrzení ministerstva hospodářství a práce podle § 11, odst. 4 a 5 za udělené.

K žádosti o zápis úpravy společenského kapitálu u akciových společností podle § 11, odst. 3 do obchodního rejstříku, musí býti připojeno potvrzení ministerstva hospodářství a práce podle odst. 4 citovaného paragrafu, kdežto žádost o zápis změny stanov související s kapitálovou úpravou bude třeba doložiti schvalovacím výměrem téhož ministerstva se zřetelem k ustanovením § 16 akc. regulativu. Uvedené potvrzení ministerstva hospodářství a práce, že kapitálová úprava (zvýšení nebo snížení společenského kapitálu) se stala podle směrnic § 9 nařízení nahrazuje úřední schválení podle § 16, odst. 2 akc. regulativu.

Jiří Kojecký:

NOVÉ PŘEDPISY O SOUKROMÝCH POJIŠŤOVNÁCH.

Dne 25. září 1942 nabylo účinnosti vládní nařízení ze dne 12. září 1942, č. 331 Sb., o doplnění a změně některých ustanovení o pojišťovnách. Formálně tu máme co činiti s novelisací několika paragrafů pojišťovacího regulativu, zákona čís. 147/1934 Sb., č. 202/1892 ř. z. a dokonce i jednoho ustanovení živnostenského řádu. Materiálně však jde o sjednocení předpisů o soukromém pojišťovníctví.

Veškeré pojišťovací ústavy je možno k vůli přehlednosti rozdělití ve dvě skupiny: v ústavy pojišťující na podkladě pojistné povinnosti zákonem uložené (kamž patří ústavy veřejného sociálního pojištění a povinné mistrovské pokladny podle § 115h živn. řádu) a v ústavy, které pojišťují pojistníky, kteří nejsou ke sjednání pojištění nijak nuceni. V této druhé skupině je nutno rozeznávatí dva oddíly. Do prvního oddílu patří ústavy, provozující pojištění na podkladě pojistných smluv ve smyslu zákona čís. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě, nebo podle předpisů občanského zákoníka [tímto zákoníkem pouze se řídí zajišťování,¹⁾ námořské pojištění a pojištění kursových ztrát a cenných papírů — viz § 160 zák. č. 145/1934 Sb.] Jsou to tyto ústavy:

1. Pojišťovny se sídlem v Protektorátě Čechy a Morava, zřízené ve formě vzájemných pojišťoven nebo akciových společností, jakož i pojišťovny se sídlem mimo území Protektorátu, pokud zde byly ministerstvem hospodářství a práce (před účinností nařízení č. 14/1942 Sb. ministerstvem vnitra) k pojišťování připuštěny.

¹⁾ Zajištěním se rozumí pojištění, při němž si pojišťovna dává slíbiti od jiné pojišťovny (svého zajistitele) za přenechání podílu na prémii částečné krytí svých pojistných plnění.

2. Pojišťovny, zřízené na podkladě veřejnoprávního předpisu. Toho času jsou to u nás jenom Zemský pojišťovací fond v Praze, zřízený usnesením zemského sněmu českého ze dne 2. dubna 1892, a pojišťovna Star, zřízená článkem II nař. č. 135/1937 Sb., která je právní osobností jmění pražského ředitelství bývalé životní pojišťovny Fénix ve Vídni.

Do druhého oddílu patří pojišťovny, zřízené ve formě zapsaných pokladen pomocných, jež nabývají právní osobnosti podle zákona č. 202/1892 ř. z. zápisem do rejstříku, vedeného u zemského úřadu, nebo u ministerstva hospodářství a práce (přesahuje-li rozsah působnosti pokladny hranice jedné země). V této formě jsou též zřizovány dobrovolné mistrovské pokladny pro pojišťování samostatných živnostníků podle § 115a živn. řádu, které nutno rozeznávat od povinných mistrovských pokladen podle § 115b ž. ř. Členem povinné mistrovské pokladny se stával ze zákona každý člen živnostenského společenstva, které se na zavedení tohoto povinného pojištění usneslo. Pojistný poměr osob pojištěných u žádné z pojišťoven tohoto oddílu nespočívá na smlouvě podle zákona o pojistné smlouvě, nýbrž jest spolkovým poměrem na podkladě stanov a pojistných podmínek. Závazky nejsou žalovatelné před řádnými soudy.

Všecky soukromé pojišťovny, které nejsou nositeli veřejnoprávního sociálního pojištění, jsou podrobeny nařízením č. 331/42 dohledu dozorcího úřadu, kterým se stalo ode dne 16. ledna 1942 v důsledku nařízení č. 14/42 Sb. ve znění nařízení č. 208/42 Sb. ministerstvo hospodářství a práce (na místo ministerstva vnitra). Dozor vykonává sektor W tohoto ministerstva, kdežto dozor nad ústavou sociálního pojištění vykonává sektor A téhož ministerstva podle zákonů o sociálním pojištění (podle všeobecného pensijního zákona, zákonů o veřejném nemocenském pojištění, o pojištění horníckém, úrazovém atd.). Povinné mistrovské pokladny podle § 115b živn. řádu, podléhavší dříve dozoru ministerstva obchodu, spadají od 16. ledna 1942 rovněž pod dozorcí pravomoc ministerstva hospodářství a práce (sektoru W), a to podle předpisů živnostenského řádu zprvu, od doby účinnosti nař. č. 331/42 Sb., pak též podle předpisů platných pro soukromé pojišťovny.

Podřízení novému druhu dozoru nese s sebou pro zapsané pokladny pomocné v četných, pro povinné mistrovské pokladny pak ve všech případech povinnost změny právní formy. Zapsané pokladny pomocné mají být vráceny svému účelu: ulehčení zákonem jim zajištěná se nemají vztahovati na ústavy provozující pojišťování ve stejném rozsahu a způsobu jako velké soukromé pojišťovny. Nařízení č. 331/42 Sb. jim sice umožňuje zvýšiti pojistné plnění na výši odpovídající dnešním poměrům, na druhé straně však zrušením 3. odstavce v § 3 zákona č. 202/1892 ř. z. nepřipouští, aby zapsaná pokladna pomocná provozovala nemocenské pojištění mimo hranice politického okresu, v němž má svoje sídlo. Pro pokladny, jež tuto činnost přes hranice politického okresu rozšířily, vzniká takto povinnost přeměny jejich právní formy (jiné zapsané pokladny jsou povinny provésti takovou přeměnu jen tehdy, nařídí-li jim to ministerstvo hospodářství a práce podle čl. VI nař.). S ohledem na svépomocný charakter zapsaných pokladen přichází v první řadě v úvahu přeměna ve vzájemnou pojišťovnu podle pojišťovacího regulativu (č. 31/1896 ř. z.), t. j. v pojišťovací spolek na základě zákona č. 253/1852 ř. z. Není však vyloučena možnost přeměny v akciovou společnost (spočívající v podstatě na témže spolkovém zákoně). Pro povinné mistrovské pokladny je povinnost přeměny právní formy bezpodmínečná. Článkem IV. nař. č. 331/1942 Sb. byla pojistná povinnost členů těchto pokla-

den zrušena s tím účinkem, že každý člen smí svůj pojistný poměr s tříměsíční lhůtou vypovědět; od 25. září 1942 až do doby přeměny své právní formy budou tedy i tyto pokladny pojišťovati jenom členy dobrovolně u nich setrvávající a dobrovolně k nim přistoupení. Pro přeměnu právní formy jejich přichází v úvahu přeměna ve vzájemný pojišťovací spolek nebo v zapsanou pokladnu pomocnou (nepřesahuje-li jejich činnost v nemocenském pojištění hranic jednoho politického okresu).

Jak řečeno, není předepsána pro přeměňující se ústavy žádná určitá forma. Dozorčí úřad má však nejenom právo, nýbrž i povinnost zkoumati, zdali zvolená právní forma vyhovuje účelu ústavu s ohledem na jeho začlenění do celkového hospodářství, jakož i zdali bude též vzhledem ku přítomnému nebo k očekávanému počtu členstva hospodářsky únosná. Pro přeměnu platí již ovšem nová ustanovení čl. I. nař. č. 331/42 Sb., jimiž se novelisuje pojišťovací regulativ a čl. III, jimiž se mění zákon o zapsaných pokladnách pomocných.

Podle čl. I je ideovým základem každé pojišťovny podle pojišťovacího regulativu zřízené obchodní plán (§ 2a). Jím nutno rozumět souhrn všeho, čím pojišťovna dosahuje svého účelu. Nejen společenská smlouva nebo stanov, všeobecné pojistné podmínky, sazby a zásady pro výpočet pojistného (prémii) a pojistných záloh (prémiových rezerv) s příslušnými vzorci sem spadají; obchodním plánem je nutno rozumět vůbec vyjádření účelu a objasnění zařízení pojišťovny co do rozsahu i co do zajištění splnitelnosti pojistných závazků. Při zřizování každé pojišťovny obsahuje udělení koncese (povolení to ke zřízení jejímu, jež může být uděleno též mlčky ve formě schválení stanov) též schválení obchodního plánu, jenž musí být se žádostí za udělení koncese předložen. Každá změna obchodního plánu potřebuje schválení dozorčího úřadu. Tohoto schválení potřebují tedy nejen změny společenské smlouvy či stanov, pojistných podmínek, sazeb a zásad výpočtů, nýbrž každá změna v zařízení, rozsahu a způsobu pojišťování. Za schválení těchto posléze zmíněných změn požádá pojišťovna ve způsobu zvláštního prohlášení k obchodnímu plánu. Dozorčí úřad může po přezkoušení věci udělit potřebné povolení buď výslovně anebo tím, že vezme prohlášení k obchodnímu plánu na vědomí, o čemž ovšem pojišťovnu vyrozumí. Sazby v oboru věcného pojištění, ve všech oborech pak smlouvy zajistné nebo záručné všeho druhu nejsou součástí obchodního plánu, dokud je za ni dozorčí úřad v určitém případě neprohlásí; jedině v tomto případě pak platí o jejich schválení a změně totéž co o jiných součástech obchodního plánu. Součástí obchodního plánu jsou vždycky sazby pojištění životního i důchodového, nemocenského a úrazového jakož i pojištění proti následkům zákonné odpovědnosti, když se tato pojištění provozují po způsobu životního pojištění na podkladě určitých tabulek pravděpodobností.

Nař. č. 331/42 Sb. obsahuje sice též předpis o rozejití pojišťovny, ale to jsou podstatně nezměněná ustanovení dosavadního § 40 pojišťovacího regulativu, spočívající na zásadě, že ke zrušení pojišťovny je třeba souhlasu dozorčího úřadu. Tento § 40 je pojat do novely jenom proto, že ze starého § 40 byla vyloučena ustanovení o přenášení stavů pojištění ať už v celku, nebo věcně či místně vymezenou součástí a byla vložena do nového § 24a. Jestliže dohoda o takovém přenesení schválí dozorčí úřad, přecházejí práva a povinnosti předávající pojišťovny z pojistných smluv na přijímající pojišťovnu, aniž by museli pojistníci projevit s tímto převodem souhlas. Nové toto ustanovení platí jak pro převody mezi domácími ústavami tak i pro převody

v případech, kdy jedna z pojišťoven má svoje statutární sídlo mimo území Protektorátu Čechy a Morava. Sjednocením řízení v těchto věcech stalo se zbytečným a bylo proto zrušeno vládní nařízení č. 402/1920 Sb., které až dosud jediné dávalo možnost převáděti stavy pojištění bez souhlasu všech pojistníků z převáděného stavu, jenom tehdy však, přebírala-li domácí pojišťovna pojistný stav některé pojišťovny cizozemské.

Kdežto zmíněná nová ustanovení pojišťovacího regulativu neplatí pro zapsané pokladny pomocné, platí nová jednotná ustanovení čl. II nařízení o dozoru nad pojišťovnami (shodující se v podstatě se zněním §§ 81, 81a a 89 říšského zákona ze dne 6. června 1931 o dozoru nad soukromými pojišťovnami a stavebními spořitelny) pro všechny soukromé pojišťovny, tedy i pro zapsané pokladny pomocné a rovněž pro povinné pokladny mistrovské (až do jejich přeměny v jinou právní formu).

Rozhodovati v konkrétním případě o tom, zdali je ten který ústav soukromou pojišťovnou, podléhající dozorcímu právu ministerstva hospodářství a práce, přísluší podle čl. II, § 15 nařízení tomuto ministerstvu, jehož rozhodnutím jsou vázány nejen ostatní správní úřady, nýbrž i soudy. Dozorčí úřad je oprávněn, vykonáváje jako dosud dozor pomocí vládních komisařů, vydávati nařízení vhodná k tomu, aby bylo udrženo pojišťování v souladu se zákonnými předpisy a s obchodním plánem pojišťovny (§ 15b), k udržování svých nařízení pak může viníky přidržovati pořádkovými pokutami až do 250.000 K. Dozorčí úřad smí naříditi i změnu obchodního plánu, je-li to nutné k ochraně zájmů pojištěných osob (§ 15e) anebo dokonce je-li to nutné k zamezení konkursu (§ 16a). Tu je možno též snížit závazky pojišťovny, to jest snížit jednotlivé pojistné sumy na výši, odpovídající výši jmění pojišťovny, aniž by se snížily prémie, dále pojistníky placené. Kdežto ostatní dozorcí ustanovení jsou povahy všeobecné, nutno považovati předpis § 16a za ustanovení určené pro výjimečný případ nastalé platební neschopnosti pojišťovny. Předpis tento má umožniti úpravu zájmů pojištěných osob výhodněji než by to bylo možno, kdyby byl na pojišťovnu uvalen konkurs.

Formálně jsou nová ustanovení čl. II. nař. novelisací zákona č. 147/1934 Sb. o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromém a o státním dozoru na soukromé pojišťovny. Uvádím jen ještě, že dozorcí úřad je nyní oprávněn povolit v případě nutnosti úlevy v plnění některých závazků, tímto zákonem pojišťovnám uloženým: Smí osvoboditi některá pojistná odvětví od povinnosti udržovati t. zv. zabezpečovací fond anebo smí povolit, aby jmění tohoto fondu bylo uloženo též v jiných hodnotách, než jak předpisuje § 5 tohoto zákona.

Eduard Eysselet:

POMĚR NOVÝCH ŘÍŠSKÝCH TRESTNÍCH PŘEDPISŮ K PROTEKTORÁTNÍMU TRESTNÍMU ZÁKONU.

I.

V čísle 26. Věstníku říšského protektora v Čechách a na Moravě bylo na str. 171 uveřejněno pasové trestní nařízení z 27. května 1942 (Ř. z. I, str. 348) a v čísle 27. téhož Věstníku na str. 184 nařízení z 3. července 1942 na obranu proti podporování jednání Říši nepřátelských.